

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ ПРИ РОЗРОБЦІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто теоретичні підходи до розробки інвестиційних проектів у контексті ризиків. Запропоновано шляхи зниження ризику.

Ключові слова: ризик, інвестиційний проект, ресурси, інвестиційний потенціал.

Abstract

Theoretical approaches to the development of investment projects in the context of risks are considered. Ways to reduce risk are suggested.

Key words: risk, investment project, resources, investment potential.

Вступ

За сучасних умов розвитку світової економіки жодна країна не може розвиватися без залучення й ефективного використання інвестиційних проектів. Акумуляуючи вітчизняний та іноземний капітал, забезпечуючи доступ до сучасних технологій, менеджмент інвестицій сприяє пожеввленню виробництва, що відображається за допомогою моніторингу відповідних показників як на макро-, так і на мікрорівні.

У системі розширеного відтворення інвестиціям, інвестиційним проектам належить найважливіша роль у відновленні та збільшенні виробничих ресурсів. Особливо гостро питання щодо інвестицій постає в період кризового стану економіки країни та трансформаційних змін за умов нездатності підприємств генерувати прибуток, який є одним з основних джерел формування інвестиційних ресурсів.

Метою дослідження є розгляд теоретичних положень, методичних та практичних аспектів щодо шляхів зменшення ризику при розробці інвестиційних проектів.

Огляд останніх досліджень та публікацій

Питання управління інвестиційною діяльністю досліджували такі зарубіжні вчені, як Г. Александер, В. Беренс, А.Я. Бистряков, Дж. Бэйли, Л. Дж. Гітман, М.Д. Джонк, А.М. Марголін, П.М. Хавранек, Т.С. Хачатуров, У. Шарп. Вагомий внесок в дослідження питань, пов'язаних із інвестиційною діяльністю підприємств, внесли І.А. Бланк, Л.М. Борщ, Н.В. Буреннікова, М.П. Войнаренко, А.Ф. Гойко, О.В. Губарь, А.Г. Загородній, М.І. Крупка, Г.О. Кужелева, О.Й. Лесько, Т.В. Майорова, О.М. Підхонний, П.С. Рогожин, В.Г. Федоренко, С.В. Філіппова, Н.А. Хрущ, Д.М. Черваньов, М.Г. Чумаченко, В.Я. Шевчук та ін.

Система менеджменту інвестиційних проектів потребує удосконалення відповідно до сучасних умов. Необхідним є подальше вивчення можливості залучення промисловими підприємствами інвестицій за умов економічної нестабільності, а також підвищення їх ролі як чинника економічного зростання. Недостатня увага в Україні приділяється проблемам використання кластерної моделі як засобу підвищення ефективності інвестиційної діяльності промислових підприємств [1].

Результати дослідження

Необхідність інвестицій у ринковому суспільстві викликана перш за все обмеженістю ресурсів, що можуть бути використані для фінансування будь-якого проекту.

Одним з факторів успішного існування та подальшого розвитку підприємств в умовах реформування є можливість управління ризиком, тобто здатності з найменшими витратами передбачати фінансові витрати, необхідні та достатні для зменшення ймовірності появи несприятливих результатів, а у випадку їх настання – вміння локалізувати негативні наслідки цих подій.

Інвестиційні ризики – це ризики пов'язані із вкладенням капіталу. Вони містять у собі наступні підвиди ризиків: ризик упущеного зиску, ризик зниження прибутковості, ризики прямих фінансових втрат [2].

У фінансово-господарській діяльності підприємства ризики мають дуже важливе значення. На наш погляд, найбільш впливове значення в діяльності підприємств має підприємницький ризик. Саме він

більшою мірою впливає на фінансове становище підприємства, на розмір прибутків, на рентабельність та на ліквідність активів.

Діяльність підприємства має бути ефективною, а ефективній діяльності сприяють інвестиції, дієві інвестиційні проекти. Головною критерієм оцінки інвестицій з метою удосконалення інвестиційних проектів в умовах ризику – їх окупність, тобто швидкість повернення інвестору вкладених коштів через певні грошові потоки, які генеруються втіленням у життя профінансованих проектів. Це можуть бути прибутки від реалізації (продажу) продукції, якщо інвестований проект пов'язаний з виробництвом товарів (робіт, послуг), дивіденди і проценти на вкладений капітал в акції інших компаній, прибуток від вкладенні коштів у торгівлю, інші посередницькі операції, проценти на вкладені на депозити кошти у комерційні банки тощо.

Ключовою проблемою для вироблення правильних підходів до оцінки співвідношення величини інвестованих фінансових ресурсів з одержаними за їх рахунок грошовими потоками (а саме на цьому ґрунтуються розрахунки окупності інвестицій) є проблема співставності суми інвестицій з одержаними доходами з урахуванням усіх факторів зміни цінності грошей у часі, в тому числі такого фактора, як середньоринкові (або інші прийнятні для інвестора) норми доходності (рентабельності) вкладеного капіталу.

Завдання моделювання інвестиційної діяльності з метою удосконалення інвестиційних проектів в умовах ризику полягає в оцінці динаміки, ступеня виконання, а також пошук резервів збільшення обсягів інвестування.

Відзначимо далі, що вільні грошові кошти переслідують дві основні мети: одержання максимальної доходності при додержанні відповідної надійності. В цілому спекуляції на валютному і фондовому ринку до надійних активів віднести складно, але вони забезпечують саму високу доходність з всіх легальних видів операцій. Якщо грошові кошти не інвестувати, то воно мають властивість з часом зникати.

Значну роль і інвестиційних процесах відіграє інформація та відповідні інформаційні системи. Головна мета інформаційних систем – допомогти інвестору не тільки зберегти кошти, а й отримати прибуток. Якщо за допомогою системи інвестор мінімізує збитки, то стабільна висока доходність майже гарантована. Для допомоги інвесторам необхідно, щоб система працювала як в довгостроковому, так і короткостроковому періодах та сприяла здійсненню аналізу.

Створення подібної системи є новим етапом в інвестиційній діяльності, зокрема, на ринку цінних паперів. Невелика кількість подібних систем на вітчизняному фінансовому та фондовому ринках вимагає створити нескладну та дешеву інформаційну систему, яка б відповідала вимогам вітчизняних інвесторів [3].

Для покращання якості функціонування посередників на фондовому ринку, тобто брокерсько-ділерських компаній, створено інформаційну систему фінансового аналізу. На даний час існує незначна кількість подібних систем, тому інвестиційна діяльність на фондовому ринку залишається у високій мірі ризиковою. Інформаційна система направлена на зменшення ризику у цій сфері діяльності.

Як відомо, брокерсько-ділерська компанія (інвестиційний інститут) організаційно розділяється на три напрямки: торгові підрозділи ("фронт-офіс"), бек-офіс, бухгалтерія. Торговий відділ містить співробітників, які здійснюють операції з цінними паперами, проводять відповідну аналітику. Бек-офіс забезпечує виконання операцій, здійснює облік та контроль операцій з цінними паперами. Бухгалтерія здійснює облік операцій і та виконує фінансову звітність у відповідності до правил українського бухгалтерського обліку.

На жаль, на сьогодні не існує жодного науково обґрунтованого фундаментального способу оцінки акцій. Всі існуючі методи є не більш ніж припущеннями, які змінюються разом з розвитком ринку та можливостями комп'ютерної техніки. Розглянемо один з методів, який можна використовувати в інформаційній системі.

Значну частину процесів, які відбуваються в ринковій економіці, неможливо з достатнім ступенем достовірності оцінити заздалегідь. Єдиний спосіб науково обґрунтованого прогнозу полягає в статистичному аналізі економічних процесів. Використовування даного методу дає можливість на основі минулих наглядів знайти тенденції розвитку процесів, що вивчаються, та виявити кількісний взаємозв'язок між ними. Основою такого аналізу є ймовірнісно-статистичні методи, які оперують приблизними ймовірнісними характеристиками та умовними допущеннями [4].

Збереження ризику за інвестором відбувається у випадках, коли він упевнений, що може за рахунок власних коштів відшкодувати можливу втрату капіталу. Використання такого способу виправдане у випадках коли частота збитків невисока, а величина потенційних збитків невелика. Методами реалізації такої стратегії може бути самострахування, створення венчурних компаній або використання економічного прогнозування й моніторингу.

Передавання ризику третім особам означає залучення їх до відповідальності за ризик, наприклад, страхова компанія. Разом із тим, до найбільш поширених у використанні відносять такі інструменти зменшення ризику: диверсифікація (розподіл інвестованих коштів між різними, не пов'язаними між собою об'єктами), страхування (захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання страхового випадку за рахунок страхового фонду), лімітація (установка граничних сум інвестованого капіталу), хеджування (метод страхування від настання несприятливих подій у майбутньому), а також придбання додаткової інформації (придбання інформації для запобігання та зменшення дії ризикових факторів). Використання кожного з інструментів потребує виконання певних умов (наприклад, додаткові витрати часу), які інвестор може не прийняти.

У процесі моніторингу інвестиційної діяльності підприємства важливе місце необхідно відводити аналізу показників рентабельності – однієї з найважливіших характеристик ефективності функціонування підприємства та здійснювати ефективне управління нею. Підвищення показників рівнів рентабельності позитивно впливає на фінансовий стан підприємства загалом, є одним з шляхів зниження ризику інвестиційних проєктів, характеризує покращення його інвестиційної діяльності з урахуванням ризиків.

Висновки

Оснoву інвестиційної діяльності підприємства складають інвестиції у виробництво. Складовими процесу управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств є формування мети та завдань управління інвестиційною діяльністю, вибір об'єктів інвестиційної діяльності, оптимізація інвестиційних потреб та можливостей, реалізація відповідного заздалегідь обраного інвестиційного проєкту, отримання прибутку. Серед існуючих методів управління інвестиційною діяльністю підприємства є такі економіко-математичні методи та моделі, які надають можливість комплексно описувати усі складники системи інвестиційної діяльності підприємства і взаємозв'язки між ними, визначати ефективну стратегію управління цією системою, прогнозувати динаміку основних економічних показників функціонування підприємства, обирати шляхи зниження ризику при втіленні того чи іншого інвестиційного проєкту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глібчук В.М. Моделювання і оптимізація інвестиційних ризиків на підприємствах в умовах невизначеності / В.М. Глібчук // Інститут менеджменту та економіки «Галицька академія». – 2010. – № 1.
2. Буреннікова Н. В. Порівняльний аналіз результативності процесу здійснення капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища: міждержавний аспект з урахуванням паритету купівельної спроможності / Н. В. Буреннікова // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 1. – С. 7-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2016_1_3
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Підручник / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 470 с
4. Барташевська Ю. М. Характеристика методів мінімізації інвестиційних ризиків / Ю. М. Барташевська // Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Стратегії стійкого розвитку економіки». – К. : Видавництво Європейського університету, 2011.

Буреннікова Наталія Вікторівна – доктор економічних наук, професор кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Майборода Тетяна Валеріївна – студентка групи МПОУ-19м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, fm.3mo15.maiboroda@gmail.com.

Natalia Burennikova - Doctor of Economics, Professor at the Department of Enterprise Economics and Industrial Management Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Maiboroda Tetiana Valeriivna- student of the МПОУ-19m group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, fm.3mo15.maiboroda@gmail.com.